

számmal; a méhfélék, a *Bombus*-fajok kivételével, csak gyéribben mutatkoznak, de közöttük több érdekes faj csak e tájak lakója.

Julius második felében és még inkább augusztus—szeptemberben főleg már csak *Bombus*-, *Psithyrus*-, *Halictus*-fajok és fűrkészfélék találhatók. És pedig a dongóméhekből már ekkor hímek és nőstények is együtt röpködnek a már korábban megjelent dolgozókkal együtt. A hímek pályafutásukat csakhamar bevégzik úgy ezeknél, mint a *Halictus*-fajoknál is, melyeknek termékeny nőstényeik egyideig még a virágokon találhatók; míg végre a hideg őszi szelek takarodót fűjnek a rovarvilágnak, a nőstények a föld alá rejtőznek, hol kitevelve, tavaszkor új életre kelnek, új családnak alapítói lesznek.

A hideg őszi szelek, az esőzések s a fagy beálltával mindinkább szűkebb körre szorul a hymenopterologus teendője, úgy hogy ekkor már talán csak még egyes fűrkészféléket találhat s a gyűjtő az eszközöket félretelve, hozzáfoghat a gyűjtőtek rendezéséhez és meghatározásához.

Különfélék.

A rovarirtó szerek hatását végig kísérletezte Dr. Thiele R. és közelebb közölte megfigyelését. A ragadós rézgáliczos mész nemcsak különféle betegségek ellen bizonyult jónak, hanem a paizstetvek ellen is, melyeket biztosan megöl. Hatástalan volt azonban különféle hernyókra, kivált a *Lasiocampa quercifolia*-éra nézve. Ugyanaz mondható a czukros rézgáliczos mézről is, ámbár mind a kettő növényi paraziták ellen igen hasznosnak bizonyult. Ezeket, valamint a foszfitkeveréket permetezés útján *Sitones lineatus* ellen is alkalmazták, de sikertelenül, szintúgy mint a földi bolha (*Haltica*-félék) ellen való védekezésnél is. A cuprocalcit ugyanoly hatású. A por alakban alkalmazott kénes rézgáliczos mész a levélfűrkészek álczáit, kivált a *Selandria adumbrata*-ét megöli, ha eső nem következik be. Ugyanazt a hatást mutatja a mézpor is. Ezen álczák ellen jó hatású volt a kénhidrogén-mész, mely porból, ha folyadék éri, szénkéneg szabadul fel, a mely minden meztelen álczát biztosan megöl, úgyszintén a levélpaisztetveket is, ellenben hernyók és földi bolhák ellen hatástalanok voltak ezek a szerek. A földi bolha ellen a koromnak és naphthalin-mésznek sem volt nagy hatása: a bolhák eltűntek ugyan, de nemsokára megint előkerültek. Nem jobb hatású a mész- és a dohánypor. Egyik sem öli meg a *Halticákat*; sikertelen maradt ellenük a dohány-kivonat is vízben és alkoholban, némi czukorral vagy gummy arabicummal keverve, de ez a levéltetveket, kivált a *Vicia fabae* élőket végképen elpusztította, holott a

szénkénegoldat, hagyma-főzet s egyéb szerek a *Halticának* sem ártottak. A levéltetvek ellen igen hathatósnak bizonyult a Mohrféle *Pyrethrum*-kivonat, melynek kevereke (30—40 g. essentia, 25 g. fekete szappan, 1 L. esővíz) feltétlenül halálhozó; kevésbbé használt a vértetű ellen; ellenben (1 % Lysollal vegyítve) igen jó sikerű *Aspidiotus ostraeformis* ellen (az ellepett fák kérgét nyáron ecsettel bekenték); félperczentes keverék gyöngé, de ezzel a *Phylloxera gressus* által ellepett tölgyfák, permetezés és ecsetelés útján teljesen megvoltak tisztíthatók. A benzolin és sulfurin nem vált be *Sitones* által ellepett borsó, valamint *Vicia faba*, azokkal permetezve, többet szenvedtek az által mint a rovarok: a burgonyára se voltak jó hatással. A Mohrféle sulfurint alma- és körtefákon jó sikerrel használták levéltetvek ellen; a baraczk és őszibaraczkfáknak azonban megártott. A forgalomba hozott úgynevezett „vértetűkenőcs“-nek ugyanaz a hatása van, mint a vértetű telepekre kent kátrány- vagy faviasznek. A vértetű ellen 1 rész higany kenőcsből és 6 rész petróleumból álló szer kitűnően vált be.

A méh fullánkjának czélja nem első sorban az, hogy fegyverül szolgáljon, hanem hogy a mézet conserváló, erjedést és rothadást gátló anyaggal, a hangyasavval lássa el, a mely úgy a méreg mirigyben mint a mézben mindenkor kimutatható. Sokáig talány volt, hogyan került az a mézbe. Most már tudjuk, hogy ezt fullánkjával a méh bocsátja bele, mihelyt egy-egy sejt mézzel megtelt. Délamerikában fullánkitalan méhfaj él, mely csak igen kevés mézet tartogat, még pedig bizonyára nem más o'nál fogva, mint hogy a méz el nem tartható, mivel a méh híjával van a conserváló hangyasavnak.

Lepkészeti megfigyelések. Bars megyében a *Polyommatus phlaeas* L. augusztusban fogott hímek alsószárnya szegélyén minden ér között a rendesnél nagyobb és élénkebb színű kék foltok mutatkoznak; ezek alighanem a *var. caeruleopunctata* Stgr.-hez tartoznak. — A *Lycaena Icarus* Rott. egy érdekes elváltozását (♀) fogtam. Szárnyainak színe a rendesnél világosabb barna, a szárnyakat szegélyező holdacsokák, melyek az érközöket teljesen átérlik, világossárgák és mögöttük a sötét foltokat környékező kék szín, mely a rendes példányoknál mindig megvan, itt teljesen hiányzik; fonák oldala a rendesnél sárgább, őzszínű és a szegélyszalag is világos-sárga. — *Sesia cephaliformis* O. hernyója nálunk a boróka (*Juniperus communis*) ágaiban él és jelenlétét a kis diónagyságú kidudorodások árulják el, melyek rágása folytán az ágon képződnek. *Zeuzera pyrina* L. hernyója itt az *Acer pseudoplatanus*-ban él. — *Leucoma salicis* L. más években tömegesen lépett fel, de 1899-ben egyetlenegy példányát sem láttam. — *Cilix glaucata* Sc. Október első harmadában a hernyót szobába hozva, a lepke már jan. 22—24. közt kelt ki. — *Luperina virens* L. és *var. immaculata* Stgr. Számos példányban gyűjtöttem Bars- és Esztergom megyében, a törzsalak azonban ritkább. A kettő közötti különbség eléggé szembevetű, a mi a tévedést teljesen kizárja. A *virens* felső szárnya sárgás zöld, közepén világosabb holdfolttal; alsó szárnya fehér. A